

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Art. VI. Vtrum Sacramenta legis veteris gratiam causarent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

negando consequentiam: nam quidquid sit de ea quaestione, an repugnet creaturam assumi ad gratiae productionem; in qua varij valde probabiliter tuerentur partem negativam: ex dictis iatis constat non posse Sacramenta physice concurrere, eo modo gratiam conferendo quo de facto conferunt. 2. in aliquo casu ponuntur solum moraliter concurrere; ergo alius concursus non est necessario adferendus, etiam si per eum divina potentia magis declararetur.

73.
Obiectio 5.

Obiicitur 5. si Sacramenta non concurrant physice ad productionem gratiae, non videbuntur aliter concurrere, quam signa magica ad nocumtum per demonem inferendum.

Resp.

Resp. quamvis varia discrimina inter Sacramenta & haec signa offerri possint, per ea tamen non sufficienter solui argumentum. unde dico assumptum aliquo modo concedi posse, si sanè intelligatur; quod scilicet, sicut signa haec ex pacto cum demone inito censentur demonem applicare ad nocendum, ita Sacramenta ex divina institutione censeantur divinam virtutem applicare ad gratiae productionem, & ad illam conferendam suscipienti Sacramentum; neque id quidquam absurdum dicit, vide August. lib. 83. quaestionum quaest. 79.

D. Thom.
mens est
dubia.

Obiicitur 6. D. Thom. qui art. 1. & 4. huius quaestiones videtur sentire quod Sacramenta physice causent gratiam. Verum varij probabiliter existimant solam causalitatem moralem Sacramentis tribuere.

ARTICVLVS V.

*Utrum Sacramenta nouae legis habeant
virtutem ex passione Christi?*

Resp. affir.

CONCLUSIO est affirmatiua. quae satis innuitur in Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. & fusiùs ostendi solet quaest. 19. huius partis, ubi agitur de meritis Christi.

ARTICVLVS VI.

*Utrum Sacramenta legis veteris
gratiam causarent?*

Resp. neg.

CONCLUSIO est negatiua. in qua discriminetur inter Sacramenta nouae legis & Sacramenta legis antiquae.

D V B I V M I.

*Utrum Sacramenta legis Moisaicae gra-
tiam ex se contulerint?*

74.

Opinio
Hugonis.

H VGO de sancto Victore lib. 1. de Sacramentis parte 8. cap. 12. ait: Sacramentorum alia sunt sub lege, alia sub natura, alia sub gratia; sed eundem effectum sanitatis habentia. & ante, ex quo homo à statu primae incorruptionis lapsus in corpore per mortalitatem & in anima per iniquitatem aegrotare cepit, Deus reparando in sacramentis suis medicinam preparauit. unde videtur sentire Sacramenta legis Moisaicae gratiam ex opere operato contulisse, seu ex se & propria virtute; quod etiam de quibusdam tenet Durand. distinct. 1. quaest. 5. sub finem. Estius eadem distinct. §. 28.

Sed certum est Sacramenta legis Moisaicae non contulisse propria virtute, & ex opere operato gratiam sanctificantem. Pater ex Concil. Flor. decreto de Sacramentis tradente discrimen inter Sacramenta legis antiquae, & nouae, quod illa gratiam non causarent, sed eam solum per passionem Christi dandam figurarent; nostra vero & contineant gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferant; igitur Sacramenta antiqua gratiam ex opere operato non conferebant, quia alioquin nullo modo posset subsistere differentia à Flor. posita. Confirm. Concil. docet Sacramenta vetera solum figurasse gratiam per Christi passionem dandam, ubi adiciens, solum, omnem aliam virtutem respectu gratiae excludit.

Cui doctrinae non satisfit dicendo Concil. velle hoc Sacramentis nostris per se conuenire, Sacramentis autem veteribus per accedens; quia scilicet primò & per se fuerunt instituta ad significationem futurorum, non autem ad aliquid efficiendum nisi circa carnem: nostra verò primò & per se sunt ordinata ad gratiam conferendam. Id, inquam, non satisfacit, quia Concil. dicit antiqua Sacramenta solum figurasse gratiam dandam per Christi passionem; quod falsum est, si eam ex se & opere operato contulerint, quamvis ad id non fuerint primario instituta. 2. Scopus Florentini non fuit solum declarare differentiam inter nostra & antiqua Sacramenta penes primariam & secundariam institutionem, cum id parui momenti esset ad ostendendam efficaciam nostrorum Sacramentorum; sed differentiam inter effectus Sacramentorum, qui in re inueniuntur; neque Concil. illi explanationi vllam etiam leuissimam praebet occasionem.

Probatur 1. conclusio ex Scriptura. Ad Rom. 4. dicitur: *lex iram operatur.* quod nullo modo dici posset, si haberet caeremonias gratiam ex opere operato conferentes. Ad Galat. 4. caeremoniae legis Iudaicae vocantur *infirmas & egenas elementas*; quod nullo modo dici debuisset vel potuisset, si aliqua vis respectu gratiae illis conuenisset. cap. 3. lex dicitur fuisse paedagogus in Christo, itaque lex Iudaica eiusque caeremoniae ad solam paedagogiam data sunt; quod dici non posset, si potuissent gratiam conferre. Ad Hebr. 7. Apostol. censet legem reprobam propter infirmitatem, & quod nihil ad perfectum adduceret; non fuisset autem infirma, si habuisset instrumenta continentia & conferentia gratiam, etiam si non fuissent primario ad id instituta. Idem Apostol. cap. 9. dicit sanguinem hircorum & taurorum & cinerem vitule aspersum coquinatos sanctificasse ad emundationem carnis; ubi nullam videtur vim agnoscere circa spirituales & interiores animae purgationem. Conf. si antiqua sacrificia eam vim habuissent, culpa vacassent (id est defectu, infirmitate) & proinde locus secundi sacerdotij non inquireretur, ut Apostol. cap. 8.

Haec & similia loca non aptè explicantur, quòd contra Iudaeos adducta sint, qui ignorantes Christum solum iustificatorem, amplectebantur Sacramenta &c. existimantes per se propitiatoria, ita ut Christi sanguine opus non esset. Non, inquam, potest hoc modo vis argumenti eludi, quia satis constat Apostolum ipsis caeremoniis virtutem denegare circa interiorum animae renouationem. Confirm. si haec solum dicantur propter ignorantiam Iudaeorum, non opus est dicere legem reprobam propter infirmitatem; sed tantum Iudaeos à sua ignorantia reuocare &c. Confir. de nostris Sacramentis

Refutatio.
Sacramenta
legis Mo-
isaicae non
contulerunt
gratiam ex
opere ope-
rato.
Florant.

75.

Enaso per-
cluditur.

76.

Prob. 1. ex
script.
Rom. 8.

Gal. 4. 6.

Hebr. 7. 8. 9.
Sacramenta
legis Iuda-
icae, fuerunt
infirmas &
egena ele-
menta.

mentis non potest apte dici quod sint egea elementa, infirma &c. eo quod aliquis ignoret unde illa suam virtutē habeant. Adde quod quando lex dicitur data ad paedagogiam, nullo modo possit explicari sermonem ita infirmi propter Iudaeorum ignorantiam, sed debeat intelligi dictum de lege secundum se spectata.

Probatur 2. ex August. in Psalm. 73. *Sacramenta veteris Testamenti dant salutem, Sacramenta veteris Testamenti promissum Saluatorum.* Tract. 41. in Ioan. (ubi agitur de sacrificijs legis Moisaica) *in sacrificijs non erat expiatio peccatorum, sed umbra futurorum.* Igitur iuxta Aug. Sacramenta & sacrificia legis Moisaica ex se nullam habebant virtutem ad operandam anime salutem, vel peccatorum remissionem.

Quando verò idem Aug. libr. 19. contra Faustum cap. 11. agens generaliter de Sacramentis religionis dicit, *quorum Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum* & cap. 13. docet in noua lege instituta Sacramenta virtute maiora; non ideo dicit quod Sacramentis veteribus vlla virtus ex se competere, immò posteriori loco non obscurè contrarium insinuat, sed ita loquitur, quod per Sacramenta religionis pietas perficiatur, quatenus extat Dei praeceptum de Sacramentorum susceptione, cuius praecepti adimpletio plurimum valet ad salutem, etiam si ipsum Sacramentum non conferat gratiam ex opere operato.

Dices lib. 2. de adulterinis coniugijs cap. 6. loquens de adulterijs, ait: *hec crimina in Dei lege nullis sacrificijs mandabantur*; insinuans alia, quorum meminit Leviticus, mundari.

Resp. negando id insinuati; si enim per sacrificia coram Deo haec mundarentur, vt intendit argumentum, mundari etiam possent adulterias; cum gratia collata ratione sacrificiorum, tam posset adulteriū delere apud Deum quàm quodvis aliud crimen. Aug. ergo solum vult adulterium per sacrificia legis Moisaica non fuisse mundatum mundicie legali, sic vt adultera non remaneret legaliter immunda.

Dices 1. enarratione in Psalm. 77. in principio ait, *cum essent omnia communia Sacramenta*, (scilicet in antiquo Testamento) *non communis erat omnibus gratia, quia Sacramentorum virtus est: sicut & nunc iam reuelata fide, quae tunc velabatur, omnibus in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti baptizatis commune est lavacrum regenerationis*, sed ipsa gratia cuius ipsa sunt Sacramenta, quae membra corporis Christi cum suo capite regnerat sunt, non communis est omnibus.

Resp. non posse ex praedicto loco colligi Aug. antiquis Sacramentis tribuere virtutem ex opere operato gratiam conferendi; cum praedictam sententiam solum adferat, vt ostendat iuxta Apost. non omnes qui manducantur manna Deo placuisse, & nō omnes qui receperunt Sacramenta gratiam receperunt, quam scilicet ex opere operantis recipere poterant, si in gratia cū deuotione Sacramenta susceperunt. Nec obstat quod antiqua Sacramenta cū potius conferat, quia non eō tendit comparatio vt ostendatur antiqua Sacramenta vim ex se habuisse circa gratiam, sed vt ostendatur quod aliqui vsu Sacramentorum antiquorum gratiam receperint, alij non receperint, quemadmodum in noua lege non omnes recipiunt gratiam per baptismum.

Magis videtur vrgere quod de Moyse ait quæst. 84. in Leuit. *sancificabat visibilibus Sacramentis per sacrificium suum; Dominus autem inuisibilibus gratia per Spiritum Sanctum ubi est totus fructus visibilibus Sacramentorum.* sed

Dico nec inde peti solidum argumentum; cum Dominus illam sanctificationem contulerit ratione deuotionis recipientium Sacramenta Moisaica, non verò ratione ipsorum Sacramentorum gratiam ex opere operato conferentium. In hunc etiam sensum explicari potest Sanctus Leo, tum alibi, tum serm. 2. de Pentecoste, cum ait, nulla vquam instituta Sacramenta, nulla celebrata fuisse mysteria sine gratia Spiritus Sancti: solum enim vult docere etiam in antiquo testamento Spiritus Sancti gratiam non defuisse, quia debite suscipientibus Sacramenta, vel sacrificium offerentibus concessa est ex opere operantis; quā ratione explicari possunt quidam alij Patres.

Notandum ergo est quod supra diximus, nostra Sacramenta duobus modis spectari posse: primò vt sunt actus honesti & supernaturales, secundò vt sunt quædam caeremoniae ex Dei institutione habentes annexam gratiae promissionem. Quoad prius non differunt à Sacramentis legis Moisaica: nam & illa Sacramenta quatenus erant actus honesti continentem insignem Dei cultum merebantur in iusto gratiae augmentum, & iusti antiqui testamenti haec Sacramenta suscipiendo ex fide & deuotione merebantur gratiam, & proinde nullo vquam tempore Dei gratia hominibus defuit. Hoc modo lex potuit dici iustificare, licet non haberet efficacia gratiae instrumenta, sicut noua. Item dici potuit nulla instituta Sacramenta sine gratia. Si verò nostra Sacramenta spectentur 2. modo, illis est proprium gratiam continere, & ex opere operato conferre; vt Flor. & insinuat Trid. sess. 7. can. 2. de Sacramentis in genere: quae vis antiquis Sacramentis denegata fuit, vt patet ex eodem Concilio Flor. & ex Apost.

Idem dicendum de antiquis sacrificijs, quod scilicet non habuerint effectum spiritualem ex opere operato: quia tamen sacrificium est opus honestum, potuit iusto sacrificanti esse causa augmenti gratiae ex opere operantis, & in peccatore potuit esse meritum de congruo variarum gratiarum praueientium, quibus homo ad iustificationem promoueretur. Potuit etiam in iusto esse satisfactorium; fideles per illud potuerunt tum sibi tum alijs multa impetrare, & per illud pro alijs satisfacere. Hoc tantum concludit quod adfertur ex Apost. ad Hebr. 5. vbi dicitur: *Omnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quae sunt ad Deum; vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.* item quod adfertur de Iob. cap. 1. qui pro filiis offerebat sacrificium: obtulit enim vt illis impetraret gratias, quibus à peccatis preseruarentur, vel à peccatis resurgerent, vel vt impetraret remissionem poenae debitae condonatis peccatis. Idem solum concluditur ex sacrificio Davidis pro auertenda peste, 2. Reg. vlt. quod scilicet illud sacrificium tanquam opus pium potuerit offerri, vt per illud impetraretur vt Deus manum vlticem retraheret. Id solum etiam vult scriptura 2. Mach. 3. significans sacrificium pro Heliodoro oblatum ei profuisse. Nec amplius colligi potest ex cap. 12. eiusdem libr. vbi Iudas iussit pro defunctis offerri sacrificium, quo à peccatis soluerentur. solum enim colligi potest quod oblatum fuerit à Iuda tanquam opus satisfactorium, valens etiam alijs de congruo ad poenae deletionem: non verò quod existimaretur ipsa sacrificia effectum aliquem ex opere operato habere.

Dices Leuit. 4. 5. & alibi iubentur multa sacrificia offerri in remissionem peccatorum.

Itē S. Leo-
nis.

79.

Quo sensu
vetera Sa-
cramenta
non essent
sine gratia.

80.

Neque anti-
qua sacri-
ficia ha-
buerunt ef-
fectum spi-
ritualem
ex opere
operato.

Contrariū
non habe-
tur ex scrip-
t. Hebr. 5.
Iob. 1.

2. Reg. vlt.

2. Mach. 3.
& 12.

Leuit. 4. &

T 4

Resp.

Resp. non intelligi de remissione culpa apud Deum, vel etiam poenae aeternae, sed de remissione cuiusdam legalis immunditiae; nam Sacramenta vetera, similiter & sacrificia, ex se solum tollebant immunditiam legalem, vel poenam temporalem secundum legem debitam, atque adeo cum dicitur, *regabitque pro eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur ei*; de hac remissione intelligitur. Confirm. quia constat non omnia peccata fuisse remissa per quodlibet sacrificium; certum autem est unum mortale non remitti sine alio, saltem de lege ordinaria; igitur hac remissio non potest intelligi de remissione culpa apud Deum. Similiter constat hac sacrificia non debuissent offerri pro quibusvis peccatis grauioribus, sed tantum pro quibusdam commissis per ignorantiam, & potissimum pro ijs quibus damnum proximo inferebatur. quā ratione potest intelligi quod dicitur, sacrificio arietis omne peccatum expiari. atqui si habuissent effectum apud Deum ex opere operato, non apparet ratio cur non potuissent offerri pro quolibet genere peccati, etiam commissi per superbiam.

D V B I V M II.

Vtrum circumcisio gratiam ex opere operato contulerit?

81.

Q V A M V I S hac quaestio ex superiori decisa videri posset, tamen non eadem est de circumcisioe & de Sacramentis legis Moisaicae certitudo; cum certum sit hac Sacramenta non contulisse gratiam ex opere operato de circumcisioe verò varia sint opiniones. D. Tho. hoc art. ad 3. & infra quaest. 70. art. 4. in corp. tres refert & improbat.

Tres sententiae improbabiles.

Prima asserit per circumcisioem auferri quidem peccatum, non tamen conferri gratiam. quae opinio omnino falsa est; nam constat de lege saltem ordinaria peccatum nulli remitti absque gratiae infusione, ut patet ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. Adde quod dum homini peccatum originale remittitur, is admittatur ad diuinam amicitiam & fiat amicus Dei: nullus autem redditur Deo gratus nisi recipiat gratiam per quam efficiatur diuinæ confors naturae.

Secunda asserit per circumcisioem fuisse collatam gratiam quoad effectum remittendi peccatum, non verò quoad positivos effectus gratiae: sed neque hac sententia potest subsistere, cum per gratiam tribuatur ius suo tempore gloriam consequendi, qui effectus est positius. Præterea nullo solido fundamento adfertur discrimen inter effectus positivos gratiae & priuatiuum, ut gratia nunc tribuat per modum causae formalis, illos non item.

Tertia asserit circumcisioem contulisse gratiam per quam aliquis redderetur dignus vitæ aeternae, non verò per quam posset reprimi concupiscentia impellens ad peccatum. quam sententiam ex eo refellit D. Thom. quod minima gratia possit cuilibet concupiscentiae resistere. quæ ratio est difficilis, cum constet gratiam habitualemente quæ hominem reddit dignum vitæ aeternae, non ita firmare eum in bono, ut ad superandas tentationes non indigeat actualibus gratiae auxilijs.

82.

Affirmant Magister S. Tho. in 4. Bonau.

His sententijs pretermisissis, sunt duæ aliae. Prior censet per circumcisioem gratiam parulis ex opere operato collatam fuisse. ita Magister in 4. dist. 1. D. Tho. eadem dist. quaest. 2. art. 4.

Bonau. art. 3. quaest. 3. Scotus quaest. 6. §. de potent. status. ita. Dur. quaest. 5. & 7. Gabriel quaest. 4. art. 1. no. Durand. ratione 3. conclusione 1. & 2. & plures alij recent. Guald. tiores.

Posterior negat per circumcisioem gratiam ex opere operato fuisse collatam. ita D. Thom. hic ad 3. cum ait, & ideo melius dicendum videtur quod circumcisio, sicut & alia Sacramenta veteris legis, erat solum signum fidei infusantis. & infra quaest. 70. art. 4. in corp. ubi dicit, in circumcisioe autem conferebatur gratia, non ex virtute circumcisiois, sed ex virtute fidei passionis Christi, cuius signum erat circumcisio: ita scilicet quod homo qui accipiebat circumcisioem, proficiebat se suscipere talem fidem, vel ad hunc profectum, vel alius proprium. quibus locis aperte retractat sententiam quam in 4. secutus fuerat, & expresse negat circumcisioem virtutem conferendi gratiam; cum priori loco non agnoscat in ea maiorem virtutem quam in Sacramentis legis veteris, quæ iuxta eundem gratiam propria virtute non conferebant. Eandem tenet Capr. in 4. dist. 3. quaest. 3. ad 4. Scotus dist. 2. quaest. 1. art. 4. Canus relectione de Sacramentis in genere parte 1. Alanus lib. de Sacramentis in genere cap. 13. Vasquez i. 2. tonio 2. disp. 184. cap. 3. Estius in epist. ad Rom. cap. 4. versu 11. ubi non obsecro retractat quod docuerat in Magistrum dist. 1. §. 30. Salsb. in caput citatum ad Rom. Pererius ibidem disp. 5. & plures alij.

83.

Hæc posterior sententia videtur verior, quæ ex- Negatiua cepto August. & paucis alijs, est communior Patrum, quos fusc citant Bellar. supra cap. 13. & Pererius. ex multis paucorum sententias colligam. Iustinus in dialogo cum Triphone ante medium, quin etiam ex eo quod non possint femina corporis circumcisioem percipere intelligitur signi causam datam esse hanc circumcisioem, non pro opere iustitiæ. Iteneus lib. 4. aduersus hereses cap. 30. quoniam autem & circumcisioem non quasi consummationem iustitiæ, sed in signum eam dedit Deus ut cognoscibile prescueret genus Abraham, ex ipsa Scriptura discimus. Tertullianus aduersus Iudæos cap. 3. acceperat enim circumcisioem, (scilicet Abraham) sed quæ esset in signum temporis illius, non in salutis prerogatiuam. Epiphanius hæresi 8. alie circumcisio fuit carnalis, quæ insinuat temporis usque ad magnam circumcisioem, hoc est baptismum, qui circumcidit nos à peccatis. & apertius hæresi 30. neque erat per se prima circumcisio, sed signi tantum gratia data est, & ad commotionem ipsorum & c. figura gratia magna circumcisiois, etenim si sanctificationis gratia erat & hereditatis regni caelorum, ergo priuata est Sara regno & c. si verò non sunt priuata hæc regno caelorum, quamquam non fuerint participes circumcisiois, non igitur illa conducebat homini ad comparandam salutem & vitam æternam. Ambros. in caput 4. epist. ad Rom. non habet circumcisio aliquid dignitatis, sed signum est tantum. epist. 72. signum circumcisio corporalis, veritas circumcisio spiritualis: illa membrum amputat, ista peccatum. Chrys. hom. 39. in Genesim in illa verba, circumcidit dominus, nihil ad animam virtutem conducebat, hinc manifestum esse potest: infusus est circumcidit infusus octo dierum duravit causam, ut in illa aetate immatura circumcisiois dolorem ferre posset, cum etiam in ipsa discerentis circumcisioem nihil animæ conducere, sed signum tantum gratia esse datam. vide eundem infra. Damasc. lib. 4. de fide cap. 26. quemadmodum circumcisio non vitale membrum amputabat corporis, sed superfluum emutabilem, sic per sanctum baptismum à peccato circumcidimur. Ex quorum & aliorum Patrum sententiis mani-

Populus
Israel non
fuit circū-
cisus in de-
serto per
annos 40.

manifeste patet illos sensisse, circumcisionem nul-
lam ex se habuisse virtutem ad delenda peccata, &
iustitiam conferendam. Eadem sententia est con-
formior Scripturae.

Probat 1. ex epist. ad Rom. postquam enim
Apost. docuisset neque Ethnicos per opera natu-
rae, neque Iudaeos per operalegis (scilicet sine gra-
tia & fide facta) iustificatos, & gloria apud Deum
promeritos: cap. 3. proponit, quid ergo Iudaei est, aut
quae utilitas circumcisionis? respondetque, multum per
viam medium; primum quidem quia credita sunt illis
eloquia Dei. quibus verbis non obscure insinuat
circumcisionem non potuisse ex se, & ex opere
operato peccatum remittere, & gratiam conferre.
si enim hunc effectum tam praeclarum habuisset,
non debuisset Apost. tanquam primariam & prin-
cipalem prerogativam circumcisionis ponere,
quod ratione illius Deus sua eloquia crediderit,
seu commiserit populo Iudaico. Confit. quamvis
Apostol. alios circumcisionis effectus alibi recen-
suerit, hic tamen censet primariam eius utilitatem
esse quod Deus populo Iudaico a se electo sua my-
steria revelauerit; id autem nullo modo dici posset
primarium, si circumcisio ex se iustificasset: quem-
admodum de nostro baptismo dici nequit quod
praecipua eius utilitas in eo consistat, quod per il-
lum homo aggregetur populo, cui creduntur divi-
na eloquia.

Secundo. cap. 4. solum agnoscit circumcisio-
nem datam Abraham in signaculum iustitiae fidei,
quae fuit in praepitio. ubi rursus indicat ipsam cir-
cumcisionem non iustificasse, sed ex se fuisse in si-
gnaculum & signaculum.

3. ex Gen. 17. ubi refertur institutio circumci-
sionis, satis declaratur quod fuerit in nudum signu
fidei initi inter Deum & Abraham, eiusque po-
steritatem; neque Scriptura vquam tribuit cir-
cumcisioni virtutem iustificandi. Ex quibus tan-
quam ab argumento negatio colligi potest cir-
cumcisionem nihil ad iustitiam ex divina institu-
tione valuisse; praesertim cum Apost. non semel
habeat occasionem tantam circumcisionis excel-
lentiam declarandi.

4. argumento positivo ostenditur. Apost. ad
Gal. 4. videtur eam vim circumcisioni negare.
cum enim aliqui vellent persuadere Galatis ad fi-
dem conversis, Iudaicos ritus simul cum fide Chri-
stiana servandos, acri oratione & reprehensione
volens eos a tali persuasione reuocare, & inter cae-
tera a circumcissione, (vt patet ex cap. 5.) dicit,
nunc autem cum cognoveritis Deum, immo cogniti sitis a
Deo, quomodo convertimini iterum ad infirma & egena
elementa, quibus de novo servire vultis? igitur, teste Apo-
stolo, circumcisio est egenum elementum, & pro-
inde ex se non contulit gratiam.

Dici posset hanc Apostoli sententiam referri ad
tempus, quo Evangelium fuit promulgatum: sed
contra est. i. quod capitibus 3. & 4. ostendat infir-
mitatem caeremoniarum legis, & proinde loquatur
etiam per respectum ad tempus quo obligabant.
2. post Evangelij promulgationem, & postquam
lex Evangelica coepit obligare, circumcisio non
tantum fuit infirmum elementum, sed etiam mor-
tuarium, id est sine peccato usurpari non potuit.

Ad eandem rem confirmandam adferri etiam
possunt non improbabilis rationes. 1. est quam pon-
derant Patres citati, quod circumcisio pro solis
ritibus sit instituta; cum tamen si iustitiam ex se con-
tulisset, videretur fuisse etiam instituta pro foemi-
nis, quae non viderentur priuanda tam praclaro re-

medio contra peccatum originale. 2. quod solum
fuit instituta pro posteris Abraham, & ijs qui vole-
bant aggregari ad populum Iudaicum. 3. populus
Israeliticus per annos 40. quibus in deserto est pe-
reginatus non est circumcisus; igitur signum est
circumcisionem non fuisse institutam in reme-
dium peccati originalis, cum ille populus non de-
buisset tanto tempore priuari remedio tam saluta-
ri & necessario.

Omitto probationem ex Flor. adferri solitam,
quia commodè responderi posset Concilium per
Sacramenta legis antiquae intellexisse Sacramenta
legis Mosaeicae, quae communiter per legem anti-
quam intelligitur, & prudenter ita locutum fuisse,
vt posset notari non agere de circumcissione, de qua
sciebat pugnantem esse sententias.

Obijciunt 1. Genes 17. dicitur, masculus cuius
praepitum caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa
de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. quibus
verbis videtur indicari infantem incircumcisum
perituum in aeternum, quia caruit circumcissione
per quam peccatum originale deletur. Cap. 4.
Exodi dicitur, cumque esset in itinere in duos fons, oc-
currit ei Dominus & volebat occidere eum; tulit illico
Sephora, acutissimam petram & circumcidit praepitum
filij sui, & tetigit pedes eius, & ait, sponsus sanguinum
tu mihi es.

Ad priorem locum resp. sensum illius esse, mas-
culum adultum qui neglexerit circumcisionem, at-
que adeo se non circumcidendo neglexerit pactum
de circumcissione, occidendum seu morte tempora-
li puniendum propter huiusmodi transgressio-
nem.

Notandum ergo in eo versu sermonem dirigi ad
adultum, qui est capax praepitum & poena, si praepi-
tum transgrediat: quod patet, quia cum in supe-
rioribus dixisset, infans octo dierum circumcidetur in
vobis, nullam poenam apposuit: hic vero poe-
nam adijcit. Ex quo videtur colligi agi de aetate
distincta, & Deum nolle in sententia citata, eum
qui neglexerit circumcisionem puniendum morte
aeterna propter transgressionem praepitum dati pri-
mis parentibus in paradiso, sed solum velle adul-
tum negligentem circumcissione puniendum mor-
te temporali. ita intelligitur quod dicitur, delebitur
anima illa de populo suo; id est, exterminabitur, pu-
nietur morte; quemadmodum intelligitur Exo. 12.
septem diebus non inuenietur fermentum in domibus ve-
stris, qui comederit fermentum, peribit anima eius de ca-
tu Israel.

Ad 2. locum dico intentum ex eo etiam non col-
ligi. neque enim colligi potest filium Moysis pri-
uandum fuisse beatitudine, propter neglectam cir-
cumcisionem, sed ipsum Moysen occidendum eo
quod filium suum non circumcidisset. Cum enim
metueret recens nato grave damnum in itinere, si
eum circumcideret, abstinuit; & propterea Ange-
lus personam Dei gerens mortem illi est minatus,
a qua morte vt eum vxor liberaret, filium circum-
cidit. Hunc esse sensum loci citati facile patet tex-
tum consideranti.

Obijciunt 2. Aug. lib. 16. de ciuitate Dei c. 27. &
li. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 11. & alibi do-
cens circumcisionem gratiam ex se contulisse, quod
probat ex loco Gen. citato. addit enim octauo die
Masculus cuius praepitum caro octauo die circumcisa non
fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum
meum irritum fecit. vnde ratiocinatur ostendens in
homine traduci peccatum originale quod per cir-
cumcisionem deletur, hoc modo: puer non fecit

Obiectio 1.
Gen. 17.

Exod. 4.

Resp.

87.

Locus iste
Gen. 17. in-
telligitur
de adultis.

Sensus loci
Exod. 4.

88.

Obiectio 2.
Aug. 16.

in se

in se pactum Dei irritum; ergo in alios igitur peccatum in illum traditur. Item si deleatur anima illa, id est damnetur, nisi circumcidatur, puer ergo per circumcisionem liberatur à damnatione; ergo circumcisio habet virtutem delendi peccatum. Augustinum sequitur Gregorius lib. 4. Moral. cap. 3. ubi dicit: quod verò apud nos valet aqua baptismatis, hoc egi apud veteres vel pro parulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificii, vel pro his qui ex Abrahæ stirpe prodierant mysterium circumcisionis. Beda de circumcisione Domini inter homilias hyemales de sanctis tomo 7. dicens: scire etenim debet vestra fraternitas, quia idem salutiferæ curationis auxilium circumcisio in lege contra originalis peccati vulnus agebat, quod nunc baptismus agere reuelat & gratia tempore consumit. & infra: rursumque ergo purificatio & circumcisiōis videlicet in lege, & in Evangelio baptismatis tollenda prænauicationis primæ gratia posita est. Similia habet Bernardus epist. 77.

Gregor.

Beda.

Resp.
pp. citati vi-
dentur esse
contrarij.
89.

Respondeo propter Augustini autoritatem plures Doctores cum Magistro in priorem sententiam descendisse; Patres etiam citatos eius autoritate permotos illi sententiæ subscripsisse: contra quos tamen faciunt plurimi alij Patres quos citauimus; facit & Scriptura. Vnde dico salua reuerentia quæ Dño Augustino debetur maxima, eius sententiam videri minus probabilem, & niti debili fundamento. nam particula, octauo die, qua nititur eius discursus, nec habetur in hebræo, nec in vulgata editione; eā autem sublatā satis apparet Scripturam non virgere, vt ex dictis patet.

Obiectio 3.

Cap. Maior.

Resp.
Innocentius
nihil desin-
nit: hac in
parte.

Obijciunt 3. Innocentius 3. cap. Maiores, de baptismo & eius effectu, videtur id expressè tradere. Aliqui respondent Innocentium non tradere modum quo fuerit collata gratia in circumcisiōe, sed solum asserere fuisse reipsa collatam. Verius tamen videtur Pontificem sentire gratiam per circumcisiōem fuisse collatam, iuxta Augustini & Bedæ sententiam. Dico tamen eum ex propria sententia illud addidisse, præter id quod petebatur. solum enim ab eo quærebatur num baptismus parulis vtiliter conferretur? ad quod respondet affirmatiuè: extra rem autem ex propria sententia comparat baptismum circumcisiōis, dicens baptismum ei successisse. Non est autem necesse omnia quæ à Pontificibus in suis decretis præter rem adferuntur, esse vera, vel etiam probabilia, cum Pontifices tanquam priuati errare possint.

Dices Pontifex videtur pro fundamento suæ responsionis adferre, quod circumcisio olim gratiam contulerit.

Resp. resolutionem non niti illa sententia tanquam fundamento primario, sed Pontificem niti præcipuè illa sententia Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei; ex quo loco clarè patet baptismum posse vtiliter parulis conferri.

90.

Obiectio 4.

S. Thom.

Obijciunt 4. quod D. Thom. quaest. 70. art. 3. ad 1. inter ceteras causas propter quas circumcisio fieret in membro generationis, hanc adferat: quod circumcisio esset remedium peccati originalis, quod per actum generationis traditur; ergo censet circumcisiōem ex propria virtute & ex se gratiam contulisse, & deleuisse peccatum.

Resp.

Resp. neg. consequentiam; quia eadem quaest. artic. 4. à nobis citat. apertè docet contrarium. In illa ergo responsione tantum vult peccatum

originale in circumcisiōe fuisse remissum; non autem vult tradere modum quo fuerit remissum, quod proposito argumento abundè satisfaciunt immò si quis attentè perpendat argumentum iuncta solutione, aduertet D. Thom. velle peccatum in circumcisiōe non fuisse deletum ex propria virtute circumcisiōis, sed quia in illa inenebatur fidei professio: quod apertius docet art. 4. cit. dicens in circumcisiōe gratiam fuisse collatam, non ex virtute circumcisiōis, sed ex virtute fidei passionis Christi, cuius signum erat circumcisio: ita scilicet quod homo qui accipiebat circumcisiōem, profitebatur se suscipere talem fidem, vel adulus pro se, vel alio pro parulis.

Explicatur
mens 5.
Thom.

Petes an ergo gratia in circumcisiōe fuerit collata?

Dubium.

Si Patres pro nostra sententia citatos consideremus nulla videbitur parulis gratia collata in circumcisiōe. non est tamen improbabile quod docet D. Thom. & cum eo plures Scholastici, scilicet in circumcisiōe parulis collatam gratiam, & peccatum originale fuisse remissum, non quidem ratione circumcisiōis, quasi illa ex sua institutione & ex opere operato id præstiterit; (quo sensu possunt intelligi Patres à nobis citati negantes circumcisiōis virtutem delendi peccatum) sed propter fidem ex qua parentes vel ministri parulos circumcidebant, & quam censebantur parulis applicare, per quam paruli censebantur credere in Christum, eiusque passionem profiteri.

91.

Dices inde sequitur adultos meritis parulis gratiam, quam tamen nulla pura creatura potest alteri promereri.

91.

Resp. neg. consequentiam. quia fides proprie non habebat se per modum meriti respectu gratia conferendæ in circumcisiōe, sed per modum conditionis applicantis Christi passionem, idque ex privilegio parulis concessio; de quo licet in Scriptura nihil extet, communius tamen à Doctoribus asseritur ex varijs Patribus, qui in hoc fundantur, quod Deus, qui nullum vult perire, videatur in omni lege parulis de aliquo remedio prouidisse: in antiqua de fide, ita vt paruli per fidem parentum vel ministri, per quam Deo offerebantur & profitebantur fidem in Christum venturum, possent iustificari. vbi

Fides par-
tium non
habebat se
per modum
meriti.

Aduerte fidem acquisitam non suffecisse, cum Patres agentes de fide semper intelligantur de diuina; non videtur tamen fuisse necessarium vt fides parentum esset formata charitate, quia non habebat se per modum meriti, neque considerabatur vtrum offerens esset gratus Deo, sed solum requirebatur vt parulus conferetur profiteri fidem in Christum, quod facere poterat, quamuis non esset in statu gratia. videri potest Causa relectione citata parte quinta §. quantum discrimen.

Nec opus
erat vt cha-
ritate for-
maretur.

Petes 1. quomodo ergo hoc signum protestatiuum differret à nostro baptismo?

Quaest. 1.

Resp. magnum esse discrimen, quia baptismus semper habet effectum, etiam si non sit fides in ministro, immò etiam si conciperemus nullum habere fidem, modò adsit intentio faciendi quod Christus instituit: in circumcisiōe verò gratia non conferebatur nisi parulus ex fide parentum, vel ministri, circumcideretur. si quis enim fuisset circumciscus sine vlla fide ministri & c. quæ suo modo illi applicaretur, & per quam conferetur pro-

92.
Discrimen
Circumci-
sionis &
Baptismi.

literi

Christum venturum, non fuisset iustificatus.

2. noster baptismus confert suum effectum etiam adulto, si cum predicta intentione ministratur: circumcisio vero non videtur iustificasse adultum sine acta contritionis, vel dilectionis Dei super omnia. cum enim adulti potuerint iustificari per proprium actum, non est quod asseramus illis concessum privilegium, quale asseritur concessum parvulis propter eorum necessitatem: & ita communiter censent Doctores. nam etiam hi qui censent circumcisionem contulisse gratiam, id de solis parvulis asserunt. vide Suarez lib. 9. de legibus cap. ult.

Petes 2. quomodo ex dictis non sequatur circumcisionem fuisse causam remissionis peccati originalis, cum videatur tam fuisse illius causa moralis quam noster baptismus?

Resp. non fuisse causam etiam moralem, cum non fuerit ad hoc instituta, & proinde non conferretur gratiam continere, sicut noster baptismus: ut ex dictis patet. Neque etiam fides parentum, vel ministrorum offerentium infantem dici poterat causa moralis gratiae, sicut noster baptismus. cum fides non fuerit instituta ad delendum peccatum, sed solum fautor fuerit concessus parvulis propter eorum necessitatem, ut scilicet peccatum originale in illis deleatur, si saltem per fidem parentum &c. conferretur propter Christum venturum, ita ut fides solum se habuerit ut conditio sine qua non. quem loquendi modum solum agnoscit Suarez lib. 9. de legibus cap. 7. num. 7. quamvis in superioribus rem paulo aliter explicet, conformiter ijs quae 3. parte tradiderat.

DIYBIVM III.

Utrum ante institutam circumcisionem, peccatum originale aliquo modo tolli posset in parvulis, vel etiam ea instituta aliud esset remedium pro illis quibus non applicabatur circumcisio?

EX Patribus pro nostra opinione superiori dubio citatis, videtur elici nullum subfuisse remedium ante legem Evangelicam, quo peccatum originale in parvulis tolleretur, quatenus eam vim ipsi circumcisioni denegant, nec meminerunt ullius alterius remedii ante circumcisionem institutam, neque illa instituta agnoscunt ullum aliud pro parvulis gentium, neque tale remedium insinuat in Scriptura. Hinc aliqui authores censent ante legem Evangelicam non fuisse prout parvulis de remedio vbi contra peccatum originale, atque adeo omnes qui mortui sunt antequam per proprium actum possent iustificari, damnatos fuisse.

Quorum tamen sententia merito censetur rigida & aliena a misericordia Dei, qui omnes vult salvos facere. quare Doctores communiter tenent ante institutam circumcisionem in lege naturae prout fuisse de remedio contra peccatum originale. similiter instituta circumcisio, peccatum originale in feminis parvulis tolli potuisse, necnon in alijs pro quibus lex circumcisionis non erat imposita: quae sententia est verior; iuxta quam

Resp. non solum parvulos masculos Iudeorum, sed etiam Gentium, item & feminas, habuisse aliquod remedium quo peccatum originale in eis tolleretur.

Probatur ex August. libr. 2. de nuptijs cap. 11. & libr. 5. contra Iulianum cap. 11. post medium: nec ideo tamen credendum est, et ante datam circumcisionem famulos Dei, quandoquidem in eis erat mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento eius opitulatos fuisse suis parvulis, quamvis quid illud esset, aliqua necessaria causa Scriptura latere voluerit. Gregorius lib. 4. Moral. cap. 3. Quod vero apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis solas fides, vel pro maioribus virtus sacrificij, vel pro his qui ex Abraham stirpe prodierant mysticum circumcisionis. Beda homilia citata dubio praecedenti. Et ne cui saeculi labentis arati supermi respectus munera decissent, illi quoque qui a mundi exordio usque ad tempora datae circumcisionis, vel post datam circumcisionem de alijs nationibus Deo placuerunt, vel hostiarum oblationibus, vel certe solas fides virtute, suas suorumque animas creatori commendantes a primi reatus vinculis absolvere curabant. lib. in Lucam cap. 8. circa illa verba, Postquam consummati sunt dies octo: nam qui vel ante tempora circumcisionis, vel etiam post datam circumcisionem de exteris gentibus existeret fideles, ut exemplar patientiae Iob, & amici liberique illius, sine victimis hostiarum se suosque ab originali peccato, seu certe sola fide saluabant. Bernardus. epist. 77. In nationibus vero quotquot inveniuntur fideles sunt, adultos quidem fide & sacrificijs credimus expiatis parvulis etiam solum profuisse immo & sufficere parentum fidem.

Probari etiam potest ratione. Nam causa propter quam constanti Theologorum sententia parvuli masculi Iudeorum dicantur potuisse aliquo remedio liberari ab originali peccato, est necessitas propter quam illud privilegium videtur eis concessum: eadem vero necessitas in alijs invenitur: igitur idem privilegium merito pro ijs assignatur, cum Deus non sit tantum Deus masculorum, sed & feminarum, non tantum Iudeorum, sed & Gentium: quas non videtur neglexisse, cum velit omnes salvos fieri, non tantum in lege Evangelica, sed & in omni alia.

Porro satis constat illud remedium feminis vel etiam exteris masculis, siue ante siue post institutam circumcisionem, non fuisse determinatum; sed quodcumque signum protestationis fidei in Christum potuisse illis suffragari, siue esset sacrificium, siue alia oblatio externa, siue preces: cum varijs modis parentum fides potuerit illis applicari, & per illam potuerint censi propter fidem in Christum mediatorem.

De feminis vel exteris, quia pro Iudeis circumcisio erat necessaria, si commodè adhiberi posset; quod insinuat Gregorius supra. ex quo enim illa fuit praecipua, videtur signum fidei protestationis fuisse a Deo restrictum ad circumcisionem, saltem ex praecipuo, ita ut praeteriri non posset, si commodè posset adhiberi. quod si adhiberi commodè non posset propter periculum mortis in parvulo, sufficiebat quodlibet aliud signum, sicut pro alijs vbi obiter

Aduerte peccato originali per tale signum deletum, circumcisionem forte supervenientem transacto mortis periculo nullum effectum spirituales habuisse in parvulo, neque gratiam in ea fuisse collatam; in quo & aliud discrimen inter illam & nostrum baptismum cerni potest, quod videlicet

Resolutio affirmans.

96.

Prob. ex PP.

Greg.

Beda.

Bernardus.

97.

Prob. ratione.

Sufficiebat quodcumque signum protestationis fidei in Christum.

Etiam pro Iudeorum parvulis, vbi circumcisio adhiberi non posset.

98.

cet

et baptismus gratiam sanctificantem conferat subiecto legitime disposito, quantumvis peccatum originale prius sit remissum: in circumcisione verò non conferretur paruulis gratia, si peccatum originale ante illam alia ratione erat deletum. quia noster baptismus gratiam confert ex opere operato, & per consequens confert omni apte disposito: circumcisio verò non conferebat, sed solum in ea delebatur peccatum originale quando non supponebatur deletum, & gratia dabatur in ordine ad illum effectum, itaque in circumcisione potius spectabatur necessitas paruulorum, quam vis ipsius circumcisionis, & proinde necessitate cessante spiritalis effectus in circumcisione non conferebatur, quantumvis paruulus ex fide parentum circumcideretur.

Opus fuit
fide Mediatoris.

Circa dicta Notandum 1. quòd vt sacrificia vel alia signa protestatiua prodesse paruulis, debuerint exhiberi ex fide in mediatorem &c. vnde si gentilis aliquis ad imitationem Iudeorum paruulum sine fide circumcidisset, tali paruulo non fuisset remissum peccatum originale, quia non potuisset dici applicata alterius fides per quam censetur proficere fidem in Christum. Hæc tamen fides non debuit in parentibus &c. necessariò esse formata: cum etiam per fidem informem, seu cui non esset charitas coniuncta, paruuli potuerint censeri proficere fidem in Christum.

29.

Adulti non
iustificabatur
absque
actu contritionis &c.

Notandum 2. quòd licet Greg. Beda, Bern. videantur indicare quòd adulti potuerint per sacrificia consequi remissionem culpæ originalis, quod etiam indicat Magister dist. 1. §. *quæritur etiam*, nihilominus non videantur eam consecuti virtute sacrificiorum, sine interiori actu dilectionis Dei super omnia, vel contritionis. Cum enim sit peculiaris reperi Evangelicæ habere Sacramenta conferentia gratiam ex opere operato, hæc vis est deneganda sacrificijs veteribus, etiam legis naturæ: neque etiam dicendum in illis gratiam fuisse adultis collatam ex fide, cum non virgeat necessitas, quæ inuenitur respectu paruulorum, quandoquidem adulti potuerint iustificari per actum proprium. Itaque non videntur iustificati per sacrificia, nisi quatenus ex dilectione Dei oblata: & dicta Patrum aliter sunt explicanda respectu paruulorum, aliter respectu adultorum, scilicet iuxta exigentiam eorum de quibus est sermo.

Resp. ad
alata in
contrarium.

Ex dictis solui possunt quæ initio dubij in contrarium sunt allata. Ad Patres dicimus eos non negare omnem remedium pro paruulis in lege naturæ, vel Mosaica, sed solum censere circumcisionem ex se & ex opere operato gratiam non contulisse, nec peccatum ex opere operato deleuisse.

Ad aliud dico, licet Scriptura iustis de multis id sileat, vt Aug. supra, Patres tamen ex infinita Dei misericordia hoc remedium colligere, & cum eis communiter Doctores.

100.

Dubium in
vid. os.
An opus
fuerit ex
terno sig-
no?
Affirmat
Durand.
Caus.

Peculiaris autem hic est difficultas, num externa fidei signa protestatiua fuerint necessaria, vt paruuli iustificarentur; an verò sufficeret interior fides parentum illis applicata?

Duplex est hæc de re sententia: prior asserit hæc signa fuisse necessaria: tenet Dur. dist. 1. quaest. 8. Canus relectione de Sacramentis in genere parte 3. responsione ad 1. & alij. Inimò videtur D. Tho. infra quaest. 68. art. 1. ad 1.

Negat
S. Thom.
Sotus
Vasq.

Posterior censet solum fidem absque vilo exteriori signo sufficere. est D. Tho. infra quaest. 70. art. 1. ad 2. vbi ait: *Ad 2. dicendum quod sicut ante iusti-*

tationem circumcisionis sola fides Christi futuri iustificabat tam pueros, quam adultos; ita etiam circumcisio datur vbi opponit fidem cuius signo externo, vt facile patet consideranti, & conferenti responsionem cum argumento in contrarium allato. Soti dist. 2. quaest. 1. art. 4. §. aliterum verò dubium. Valquez disp. 165. cap. 3. & aliorum.

Hæc sententia est conformior dictis Patrum citatis, qui censent paruulos per solum fidem parentum potuisse acquirere remissionem peccati originalis, & proinde in re obscura videtur probabilior.

Nec obstat quod videantur insinuare circumcisionem fuisse necessariam pro posteris Abraham: id enim dicunt quia putant eam ex opere operato gratiam contulisse. de cætero satis indicant ante illam sufficere solum fidem parentum, & proinde etiam posita circumcisione, iuxta sententiam quam secuti sumus, sola fides parentum sufficit ad deletionem peccati originalis in paruulis Iudeorum, quamvis illi deberent circumcidi, eò quòd præceptum diuinum obligaret parentes ad eos circumcidendos, non quòd circumcisioni vis inesset ad iustificandum, sed alijs de causis, de quibus Gen. 17.

Estque
probabili-
us.

101.

Idem vult D. Tho. eum loco citato responsione ad 2. dicit: *Sed antea non requirebatur aliquod signum protestatiuum huius fidei, quia nondum homines fideles seorsum ab infidelibus ceperant adiuuari ad cultum veri Dei.* nam his verbis non vult posita circumcisione eam fuisse necessariam ad iustificationem acquirendam, sed solum fuisse necessariam quia præceptum, fuit verò præcepta vt populus Dei adinaretur ad Dei cultum.

De mente
S. Thom.

Dices ibidem ait parentes fideles pro paruulis natis aliquas preces Deo fuisse, vel aliquam benedictionem adhibuisse, sicut adulti pro seipsis preces & sacrificia offerebant.

Resp. non velle illa fuisse necessaria ad peccati originalis deletionem; quod satis patet, ex eo quòd dicit: *probabile tamen est quòd parentes fideles &c.* sed solum velle quòd ex fide facile mouerentur ad illa adhibenda pro paruulis: quamvis enim fides interior sufficeret, ea tamen facile mouebat fideles ad aliquos actus externos ad Dei honorem, & tanquam signa fidei protestatiua ponendos: cum actus externi moraliter loquendo facile soleant imperari ab internis.

Nec repugnat quaest. 68. citata. nam ibi non vult fidem non sufficere absque externo aliquo signo; sed, cum in argumento proposuisset homines ante Christi aduentum sine baptismo salutem fuisse consecutos, respondet non consecutos sine fide in Christum, cum per fidem futuri aduentus Christo incorporabantur, quam fidem profitebantur sacrificiorum oblatione; non quòd vellet eternam oblationem fuisse necessariam ad deletionem peccati, sed quòd illa tanquam fidei protestatiua facile adhiberetur ab antiquis Patribus.

Confirm. responsio, quia D. Tho. in fine colligens ex suo discursu solutionem argumenti, ait: *& ideo licet ipsam sacramentum baptismi non semper fuerit necessarium ad salutem; fides tamen cuius baptismus sacramentum est, semper necessaria fuit.* ex quo colligi potest D. Thom. nullum lignum externum requisivisse tanquam necessarium, vt fides antiquis prodesse ad deletionem peccati originalis, alioquin id non prætermisisset, cum argumentum videretur postulare.

Obicitur

Obijciunt 1. August. qui loco à nobis citato & alibi dicit, non esse credendum antiquos Patres nullo Sacramento opitulatos fuisse infantibus.

Resp. August. non sumere Sacramentum sicut communiter à Scholasticis sumitur, neque sumere pro signo externo, sed latiori significatione, prout idem est quod mysterium seu secretum: quod optime potest fidei applicari, quia virtus fidei ad delendum peccatum originale non fuit ita cognita, quamvis ipsa paruulis prodesset. hanc esse mentem Augustini patet ex loco de nuptijs citato, ubi dicit superioribus temporibus latuisse Sacramentum iustificationis ex fide.

Obijciunt 2. quod infantes debuerint initiari cultui diuino more hominibus accommodato, & proinde signo aliquo externo; cum homo constans animo & corpore Deum etiam corpore colat. Confr. non solum fides, sed etiam fidei professio, est ad salutem necessaria.

Resp. fidem abunde sufficere ut infantes apud Deum iniciantur, & proinde non necessariò debuisse initiari externo signo: cuius signi necessitas proacquirenda iustificatione non apparet vel ex Scripturis, vel ex Patribus: quamuis enim homo constans animo & corpore suam fidem facile prolesteret signo externo, & ut iam dictum est facile moueatur ad huiusmodi actum ex fide interiori, non tamen est necesse asserere illum fuisse necessarium ad paruulorum iustificationem. Ad confr. respondeo fidei professionem non semper esse ad iustificationem vel salutem necessariam.

Contra: si sola fides suffecerit, & quidem informis, ut supra dictum est, ante baptismi institutionem facilius erat salus paruulis quam post baptismum institutum, quod nullo modo est concedendum, cum sit certa & receptissima sententia viam ad salutem in lege euangelica esse faciliorem quam in lege Mosaica, vel natura.

Resp. 1. pene idem sequi, quamuis signum aliquod externum requireretur: cum enim illud saltem pro alijs quam pro masculis Iudæorum non esset determinatum, sed quodlibet posset assumi, utam preces; deberet dici facilius medium delentis peccatum originale, quam in noua lege, in qua est unicum ordinatum medium, scilicet baptismus, & proinde absurdum quod videtur sequi ex nostra sententia, sequitur etiam ex altera: atque adeò propter illud potius dicendum esset non fuisse remedium etiam indeterminatum ad tollendum peccatum originale, quod est contra communem Doctorum etiam prioris sententiæ.

Resp. ergo 2. neg. assumptum: cum enim pauci ante Christum natum veram fidem habuerint, & proinde non potuerint facile moueri ad fidem paruulis applicandam, seu ad applicandum remedium contra peccatum originale, quod in lege euangelica facile applicatur, & dictis non sequitur infantes olim facilius potuisse iustificari quam in noua lege.

Obijciunt 3. Patres docent adultos per sacrificia sibi consuluisse contra peccatum originale; igitur etiam censent signum externum fuisse necessarium pro paruulis.

Resp. neg. consequentiam, cum expressè sentiant solam fidem sufficere, quam omni actui externo opponunt, non autem soli sacrificio prout censent aliqui contrariæ sententiæ: nam particula, etiam vim habet, & in hunc sensum potest accipi, neque vel leuiter apparet Patres aliquem externum actum requisuisse.

Adde adultos potuisse obtinere remissionem peccati originalis sine sacrificio per actum internum dilectionis Dei.

Obijciunt 4. ex dictis sequi antiquos potuisse consulere infantibus in vtero materno constitutis, cum per fidem interiorem potuerint illos Deo offerre; consequens autem non videtur admittendum.

Resp. neg. sequelam, quia de illis nihil habemus ex Patribus, cum semper loquantur de paruulis natis ex vtero. Adde quod constituti in vtero non fuerint humano more inter homines, quibus pro eo statu per alios consuli potuerit.

Circa dicta hoc & præcedenti dubio aduerte, quod dictum est de fide in Christum &c. non ita intelligendum, quasi iudicemus explicitam fidem in Christum &c. fuisse necessariam: solum enim volumus per fidem parentum eis applicatam illos potuisse liberari à peccato originali, siue ea fides debuerit esse explicita, siue implicita, de quo 2.2. in materia de fide agendum est.

Ex dictis facile colligitur resolutio eius quod art. 3. præcedentis questionis in hunc locum reieciimus, scilicet an ante legem scriptam fuerint aliqua Sacramenta propriè dicta, præter circumcissionem: ex ijs enim colligitur non fuisse, cum non videatur Deus instituisse vlla signa, quæ sanctitatem etiam legalem contulerint, & veram animæ sanctitatem præfigurant.

104.

Obiectio 4.

De infantibus adhuc in vtero.

Resp.

Corollar.
Ante legem scriptam nullum fuit Sacram præter Circumcisionem.

QVÆSTIO LXIII.

De effectu Sacramentorum qui est character.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramentum imprimat aliquem characterem in animâ?

R

ESPONDET affirmatiuè. vbi

Notandum 1. sensum tam articuli quam conclusionis esse indefinitum. nam docet in genere aliqua Sacramenta characterem imprimere.

Notandum 2. V Vicleffum, ut refert V Valden- sis tomo 2. doctrinalis fidei cap. 109. sentire nullum Sacramentum characterem imprimere; quem hac in parte passim sequuntur nostri temporis hæretici.

Scotus in 4. dist. 6. quæst. 9. §. Ad questionem Opinio potest dici, quamuis admittat characterem, censet

tamen neque autoritate neque ratione euidenter probari posse, & proinde videtur existimare sententiam que asserit per aliqua Sacramenta imprimi characterem, solum esse probabilem, in quod etiam inclinat Gabriel eadem dist. quæst. 2. art. 2. conclusione 1. Durand. dist. 4. quæst. 1.

Sed sententia D. Thom. vera est contra hæreticos, quam passim tradunt Doctores; & est de fide certa, definita in Florent. in quo definitur baptismum, confirmationem & ordinem characterem id est spirituale quoddam signum à se ipsis distinctum imprimere in anima, indelebile; & in Trid. sess. 7. can. 9. de Sacramentis in genere. Eadem veritas traditur

Resp. affirm.

Error Wicleff.

Resolutio est de fide.

Florent.

Trident.